

مغولان در قفقاز
(عصر قاآنان)

هنری هوارث

ترجمه و توضیحات:

دکتر عبدالرسول خیرالدیش
هیئت علمی دانشگاه شیراز

انتشارات آبادبوم

۱۴۰۰

سرشناسه: هاورث، هنری هوپل، ۱۸۴۲-۱۹۲۳م.

Howorth, Henry H. (Henry Hoyle), Sir, 1842-1923

عنوان و نام پدیدآور: مغولان در قفقاز (عصر قآنان) / هنری هوارث؛ ترجمه و توضیحات عبدالرسول خیراندیش.

مشخصات نشر: تهران: آباد بوم، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص. شابک: 978-600-9450-17-6

یادداشت: عنوان اصلی: History of the Mongols, from the 9th to the 19th century

موضوع: مغولان - تاریخ

موضوع: آسیا - تاریخ

شناسه افزوده: خیراندیش، عبدالرسول، ۱۳۳۶ - مترجم

رده بندی کنگره: ۱۹DS

رده بندی دیویی: ۲/۹۵۰

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۰۰۲۵۸ اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

۱۸

شماره انتشار

انتشارات آبادبوم

مغولان در قفقاز (عصر قآنان)

نوشتۀ: هنری هوارث

ترجمه و توضیحات: دکتر عبدالرسول خیراندیش

طراح جلد: حمید مازیار

صفحه آرایی و تنظیم متن: واحد تولید انتشارات آبادبوم

قیمت: ۴۰/۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۵۰۱-۷-۶

نشانی انتشارات: تهران، بلوار کشاورز، بین خ. کارگر و جمالزاده، پ. ۳۴۰، واحد ۹

تلفکس: ۶۶۵۶۴۲۶۵۶

www.abadboomnashr.com

فهرست مطالب

۷ فهرست مطالب
۹ دیباچه
۱۳ مقدمه مترجم
۲۳ قآن‌های بزرگ مغول
۲۵ صورت ضبط اسامی در تاریخ مغول نوشته هنری هوارث
۳۱ [تهاجم مغولان به قفقاز در عصر قآنان]
۳۱ [آغاز دوره قآن‌ها ۶۲۶ هجری / ۱۲۲۹ میلادی]
۳۳ [دوره اکتای قآن]
۶۴ [دوره نیابت سلطنت توراکینا خاتون]
۸۱ [دوره گیوک خان]
۹۷ [دوره منگو قآن]
۱۰۸ نمایه نام‌ها

دیباچه

این کتاب گزارش ترجمه قسمتی از جلد سوم تاریخ مغول^۱ نوشته هنری هوارث است. این کتابی پر حجم است و دربردارنده وقایع‌نگاری تاریخ مغولان چنگیزخانی براساس منابع اصلی به‌شمار می‌آید؛ و هرچند همه منابع را دربر نمی‌گیرد و دلیل آن هم تصحیح بسیاری از این منابع در سال‌های پس از تألیف این کتاب است، اما از آنجا که این اثر هوارث در مورد سلطه یافتن مغولان بر مسیحیان آسیای غربی با استفاده از منابع اصلی مانند وقایع نامه گرجستان و آثار گیراکونین، شام شین، استفن، متیو پاریس، هایتون، ملکیا، بارهبرائوس، روبروکیس و دیگران است، چاپ آن را مفید دانستم. زیرا این منابع به‌درستی در دسترس خواننده فارسی‌زبان نیستند. از این رو آن قسمت از اثر هوارث که شرح تهاجم مغولان در دوره فرمانروایی قاتان مغول است را به صورت آزاد و گزینش شده ترجمه کرده‌ام، زیرا به اخبار خراسان و دیگر نواحی هم می‌پردازد که در منابع مشهور فارسی تاریخ مغول موجود هستند. این ترجمه شامل صفحات ۱۵ تا ۶۷ از جلد سوم به صورت انتخاب شده و در اصل درباره حمله مغولان به گرجستان و ارمنستان است و به‌طور کلی به مسیحیان غرب آسیا می‌پردازد.

هنری هوپل هوارث (Henry Hoyle Howorth) متولد اول ژولای ۱۸۴۲م و در گذشته پانزدهم ژولای ۱۹۲۳م است. او سیاستمدار، مورخ و

1. Howorth, Henry: History of the Mongols from the 9th to the 19th century, part III, the Mongols of Persia, New York, pub. Bourt Franklin, n.d.

زمین‌شناس بود و در سیاست تمایلات محافظه‌کارانه داشت. او در لیسبون (Lisbon) پایتخت پرتغال (Portugal) به دنیا آمد و پدرش بازرگان بود. هوارث در زمینه حقوق تحصیل کرد و به سیاست روی آورد و چند نوبت نماینده پارلمان شد. همچنین به تاریخ، انسان‌شناسی و سکه‌شناسی علاقه داشت. به‌طور کلی او چهره‌ای فعال در عرصه سیاست و علم در بریتانیای آخر قرن نوزدهم بوده است.

هوارث کتاب «تاریخ مغول» را در سه جلد در سال‌های ۱۸۸۸-۱۸۷۸م نوشته و در این اثر از متقدمانی چون د. اوسون (D'Ohsoon) مورخ معروف فرانسوی، بروسه و راورتی (Raverty) تأثیر پذیرفته است. مرحوم عباس اقبال نیز در کتاب خود به نام «تاریخ مغول» از د. اوسون یاد می‌کند. چنانکه پیش از این متذکر شدم به‌خاطر استفاده هوارث از منابع گرجی و ارمنی این بخش از کتاب او را ترجمه کردم. نکات زیر در مورد این ترجمه قابل توجه بوده است:

۱. آوردن تاریخ‌های هجری قمری از مترجم است.
۲. ارقام در متن انگلیسی به صورت عدد بوده که در ترجمه به صورت نوشتاری آمده است.
۳. آنچه در [] آمده از مترجم و آنچه در () آمده، از نویسنده است.
۴. به منظور جلوگیری از اشتباه در تلفظ اسامی، معادل انگلیسی آن‌ها به همان نحو که در متن کتاب هوارث بوده در ترجمه آمده است. گاهی در مورد بعضی از کلمات بسیار مشهور که مترجم ضروری دیده نیز چنین عمل شده است. در واقع این متن را نه فقط به عنوان ترجمه بلکه به نحوی به مانند تصحیح متن مد نظر قرار داده‌ام.
۵. همچنان که طرز نگاه و سطح دانش هوارث قرن نوزدهمی است، نشر او نیز سبک و سیاق خاصی دارد. هرچند سعی کرده‌ام آن را حفظ کنم اما به ضرورت از ترجمه دقیق لفظ به لفظ و لغت به لغت خودداری کرده‌ام تا

روان‌تر و گویاتر باشد. جملات تو در تو و معترضه در این کتاب بسیار است و لغات نیز معانی قدیمی دارند و این از مشکلات کار بوده است.

۶. توضیحاتی که از مترجم به صورت زیرنویس آمده، به‌نام مترجم (خیراندیش) مشخص شده است.

۷. اسامی به صورتی که در متن آمده نقل شده هرچند ممکن است بنابر مشهور و یا آنکه امروزه به صورت دیگری تلفظ شود. صورت انگلیسی نگارش آن‌ها نیز در متن ترجمه نقل شده است.

۸. کلیه علائم سجاوندی از مترجم است.

۹. صورت تکراری و گیج‌کننده ضمائر در نوشته هوارث توسط مترجم با تغییر شکل جملات برگردان شده است.

۱۰. در سراسر متن اصلی آن دسته از اسامی که در فارسی با «ج» و یا «ق» است به صورت «چ» و «ک» آمده بود که به همان صورت نقل شده است. نیز با یک یادداشت در ابتدای کتاب و فهرست پایانی اسامی راهنمایی لازم برای خواننده ارائه شده است.

۱۱. چنانکه از جانب نویسنده کتاب اشتباهی صورت گرفته باشد، مترجم یا آن را با توضیح در حاشیه یا جمله‌ای در [] در متن تصحیح یا تکمیل یا گویا کرده است و یا آنکه با آوردن صورت انگلیسی آن نام نشان داده است که در متن اصلی به همین گونه بوده است. در این حالت فقط منظور نشان دادن صورت تلفظ یک نام نیست بلکه صورت اصلی آن در نوشته هوارث را مد نظر داشته‌ام.

لازم می‌دانم از خانم فاطمه خیراندیش و آقای مجتبی تبریزیا که در امر چاپ این کتاب کوشیده‌اند، تشکر نمایم.

دکتر عبدالرسول خیراندیش

شیراز ۱۳۹۹